

21 5894.
Dybl. II 2574
Hr. Omel'čenko

**První tři redakce
»Křtu sv. Vladimíra«
Karla Havlíčka-Borovského**

Vydáno nákladem „Česko-Ukrajinská Kniha“
Praha-Žižkov, Žerotínova, 41.

1930

441.881

Q 5894.

1858/1930.

891.86-17 (Havlíček-Borovský, Karel)

Hr. Omelčenko:

První redakce „Křtu sv. Vladimíra“.*)

Ve svém spisku¹ upozornil jsem, že se mi podařilo nalézt v pozůstalosti K. Havlíčka v Národním museu kopie dvou úryvků »Křtu sv. Vladimíra« po 108 verších (napsaných na 4 stránkách) v době, kdy již nebylo možno tyto 2 rukopisy ve spisku zpracovati; činím tak nyní dodatečně, jak jsem ohlásil. První z opisů má název »Píseň o Vladimíru«; je napsán na obyčejném papíru, na čtvrtky přeloženém, stránka je formátu 21×17 cm. Tento opis jest uschován v krabici, mající značku 6 H 39, a proto jej budeme nazývati »H kopie Křtu sv. Vladimíra«, zkráceně »H. K.« V »H. K.« dole na 4. stránce je datum 18./X. 1860. Nepodařilo se zjistiti, od koho (a kdy) se tato kopie dostala do Musea. Zpěvy² a kolomyjky³ v tomto úryvku »Křtu« jdou v tomto pořádku: I. zpěv 1—8, 11—12, 10, 13—16, 25—26; VI. zp. 16—17; II. zp. 31 (první dva řádky), 32 (třetí a čtvrtý řádek); IV. zp. 10, 13—18. Celkem jest v úryvku 27 kolomyjek. Druhá kopie má název: »Křest sv. Vladimíra«, je napsána na dvou lístech dopisního papíru velmi již starého a se zlatou ořízkou, formát jest 20×13 cm a 21×13 cm.

Druhý lístek se roztrhl — v řádce »Po nim všechno panstvo« (3. stránka) a »Na Špinberku seděl« (4. stránka).⁴ Zpěvy a kolomyjky⁵ jdou v tomto pořádku: I. zpěv 1—16; 25—26; II. zp. 31—32; IV. zp. 10, 14, 13, 15—18, celkem též 27 kol. Tato kopie zaznamenaná je pod č. 217 v registru Havlíčkovy pozůstalosti zakoupené od Chleboráda r. 1921; budeme tuto kopii nazývati »Chleborádovou kopií Křtu sv. Vladimíra«, zkráceně »Ch. K.« K charakteristice »Ch. K.« ještě připomínám: ve 2. a 3. kol. I. zpěvu konce kolomyjek, 3—4 řádky, jsou přestaveny; ve IV. zp. je

¹ Історія тексту й перше («Лішкове») видання поеми Карла Гавлічка-Боровського Крест св. Владиміра. Відбитка з Наукового Збірника Українського Високого Педагогічного Інституту імені М. Драгоманова у Празі, т. I. 1929.

² Tento náčrtek není rozdělen na zpěvy. Jenom sloky se začínají velkými písmeny.

³ K. Havlíček nazývá kolomyjkou strofy. Ale ve skutečnosti je »Křest« napsán ukrajinským veršem, jaký se nazývá kolomyjka: 6 + 8 slabik.

⁴ Písmo této kopie se velmi podobá Havlíčkovu písmu z doby jeho pobytu v Moskvě.

⁵ Tento náčrtek též není rozdělen na zpěvy. Každý řádek se začíná velkou písmenou.

*) Zvláštní otisk z »Fil. L.« č. 2—3, r. 1930.

14. kolomyjka před 13. Vznikají dvě otázky: 1. Jaký vztah mají »H. K.« a »Ch. K.« k Havlíčkovu autografu »Ch. A.«,¹ nebo nejsou-li opsány z »Ch. A.«? a 2. Jaký jest poměr mezi »H. K.« a »Ch. K.«, neboli jsou opsány z jednoho a téhož, či z různých originálů?

»Ch. A.« má více než 90 kolomyjek (vlastně 362 verše). Ale »H. K.« a »Ch. K.« obsahují verše, které právě nejsou v »Ch. A.«, a to: I. zp. 14. kol. (dva poslední verše) — 16 kol., 25—26. kol.; II. zp. 31—32. kol.; IV. zp. 10. kol., 13—18. kol. — je tu celých 54 veršů (z celkového obsahu 108 veršů), které nejsou v »Ch. A.«. Kromě toho v »H. K.« a v »Ch. K.« užito jiných vět, slov, pravopisu.

»H. K.«, »Ch. K.«

»Ch. A.«

I., 8. Radej husy ve vsi pásat (»H. K.« Radši) Raděj pásat husy ve vsi

I., 6. drobet

(»V. K.«) trochu

I., 7. slyšel

(»R. A., Č. A., V. K., G. K., O. Ž.«),² přeslech

Povšimněme si také hláskových rozdílů aspoň v některých slovech:

»H. K.«, »Ch. K.«

»Ch. A.«

I., 3. čokolády

čekolády

I., 5. pekelku

(R. A., Č. A.) — pekílku, G. K. — peklíku
V. K. — pekýlku.

Z toho, že v »Ch. A.« nejsou verše, jež jsou v »H. K.« a »Ch. K.«; že dále užito v »H. K.« a »Ch. K.« jiných vět, slov a forem, než jaké jsou v »Ch. A.«, máme právo souditi, že »H. K.« a »Ch. K.« nejsou opsány z »Ch. A.«

Přecházíme k rozluštění druhé otázky, jsou-li »H. K.« a »Ch. K.« opsány z jednoho a téhož aneb z různých originálů. V »H. K.« v I. zp. chybí 9. kolomyjka, v »Ch. K.« jest; v »Ch. K.« není žádného verše ze VI. zp., v »H. K.« jest 16.—17. kol.; v »Ch. K.« ze II. zp. jest 31.—32. kol., v »H. K.« z těchto dvou kolomyjek jest pouze jejich část: první dva verše 31. kol., třetí a čtvrtý 32. kol. Podrobnější rozbor »H. K.« a »Ch. K.« ukazuje, že v »Ch. K.« jest užito téhož nadpisu básně, kolomyjek, jednotlivých veršů některých kolomyjek aneb aspoň jednotlivých slov, která se i opakují v pozdějších autographech a kopiích »Křtu«.

»H. K.«

»Ch. K.«

»Píseň o Vladimíru«

(Ch. A., R. A., Č. A., V. K., G. K.)

»Křest sv. Vladimíra.«

(R. A., Č. A., V. K., G. K., Pr.)

IV.. 10. O vy boží, ach ubozí
dnes vám oběť pálí

Dnes vám boží, vy nebozí³
Kadidlo lid pálí

¹ Zkrácený název »Chleborádův autograf«; viz o něm Vratislav Čermák »Havlíčkův Křest sv. Vladimíra a jeho rukopisy«, Praha 1925, str. 24.

² Zkratky: Riegrův rukopis, Čermákův rukopis, Vocolova kopie, Gablerova kopie, Obrazy života; viz mou práci v čele uvedenou.

³ R. A., Č. A., V. K., G. K., Pr. — ubozí.

- (R. A., Č. A., V. K., G. K., Pr.)
- IV., 18. Kdo je Vávra a jen chválí Kdo ctí cára a je Vávra
bude dobře žíti, může něčím býti,
kdo nechválí a je chytrák kdo nechválí, bude věčně
věčně vodu píti. jenom vodu píti.
- I., 12. Práce těžká, služba malá, Pečínku jenom ve svátek,
vodu musím píti, vodu musím píti.
nemohu se věru na ni Nemohu se na tu službu
ani oženiti. ani oženiti.

(Ch. A., R. A., Č. A., V. K., G. K., O. Ž.)

Pečínku jenom ve svátek,
vodu musím píti.
Sotva jsem se na tu službu
mohl oženiti.

»H. K.«

»Ch. K.«

(R. A., Č. A., V. K., O. Ž.)

- I., 15. Za nic pro nic robotovat Pro nic, za nic robotovat, —
II., 31. O Perune přenešťastný »Hoj, Perune, kam si myslil,
co jsi spáchal bůže přenešťastný brachu!« —

R. A., Č. A., V. K., G. K., O. Ž.

Oj, Perune přenešťastný
kam si myslil, brachu?

Uvedeme několik příkladů, že slov, užitých v »Ch. K.«, bylo
užito i v pozdějších autografech a kopiích »Křtu«:

»H. K.«

»Ch. K.« a

I., 4. zaklepal	(Ch. A., R. A., Č. A., V. K., G. K., O. Ž.) zatloukl
I., 4. poptal	(Ch. A., R. A., Č. A., V. K., G. K., O. Ž.) zeptal
I., 6. k jeho	(Ch. A., R. A., Č. A., V. K., G. K., O. Ž.) k tomu
I., 10. (G. K.) popálil	(Ch. A., R. A., Č. A., V. K., O. Ž.) propálil
I., 16. mně je	(R. A., Č. A., V. K., G. K., O. Ž.) že mi
I., 25. vyplyvl (sic!) si	(R. A., Č. A., V. K., G. K., O. Ž.) plívnul
IV., 14. jej vedli	(R. A., Č. A., V. K., G. K., Pr.) ho vlekli (é)
IV., 15. Já bych	(R. A., Č. A., V. K., G. K., Pr.) Sám bych
IV., 17. brachu	synku (R. A., Č. A., V. K., G. K., Pr. — synu).

V »H. K.« je několik příkladů forem zdrobnělých podstat-
ných jmen a adverbíí, jež se liší od forem v »Ch. K.«, ale právě
v pozdějších autografech a kopiích »Křtu« se objevují v téže
formě, jako v »Ch. K.«:

»H. K.«

»Ch. K.«

IV., 16. pokojíčků, slavičků	(R. A., Č. A., V. K., G. K., Pr.) pokojíku, slavíku,
IV., 17. (V. K.) milostivě	(R. A., Č. A., G. K., Pr.) milostně

Srovnání textů ukazuje, že na místo kolomyjek, slov a fo-
rem, užitých v »H. K.«, v pozdějších autografech a kopiích »Křtu«
vyskytují se jiné kolomyjky, slova, formy. To svědčí o tom, že
»H. K.« i »Ch. K.« opsány jsou z různých originálů a že ori-
ginál, z kterého jest opsána kopie »H. K.«, jest starší než
originál, z kterého jest opsána »Ch. K.«.

Oba originály pocházejí z autografů. Originál, z něhož je
opsána »H. K.«, odvozuji důvodně z autografu »H.« (I); a ori-

ginál, z kterého je opsána »Ch. K.«, je z autografu blízkého obsahem i zřejmě časem autografu »H.«, který označuji za autograf »H.« druhé redakce aneb zkráceně »H. A.²« (totiž z řady II). To znamená, že »H. K.« i »Ch. K.« představují nám ještě dva autografy I. a II., starší než »Ch. A.«, a proto »Ch. A.« nutno mítí ne za první, jak tvrdí prof. V. Čermák ve své práci (str. 24.), nýbrž za čtvrtý.^{1*}

Takto autografy a kopie »Křtu sv. Vladimíra«, které nyní máme, dovolují učiniti závěr, že existovalo nejméně deset redakcí »Křtu«; první verse zanechaly nám stopy v prvních čtyřech (I, II, III, IV) autografech, v podobě »H. K.«, »Ch. K.«, »J. H. A.« a »Ch. A.«. Pozdější dokonalejší verze »Křtu« podávají dvě (V. a VI.) redakce autografů (máme je v rukopisech »R. A.« a »R. A.²«).³ Konečně celá nesmrtelná báseň K. Havlíčka, obsahující deset zpěvů, má čtyři redakce autografů (VII., VIII., IX., X.); poznáváme je podle Č. A., V. K. (P. A.), P. A.², X. A.³

Geniální stále tvořící duch K. Havlíčka nemohl doslovně opakovati dříve vytvořené části »Křtu« ve stejné úpravě — do každé, i když si byly časem a formou blízké (H. A.², R. A.², P. A.²).² Havlíček vkládal jiné kolomyjky, věty, slova a formy slov. Tím také lze vysvětliti i počet redakcí »Křtu« a sta variací, jaké objevujeme, porovnávající všechny redakce »Křtu«. Rozbor všech redakcí »Křtu« po této stránce může vynést poučný materiál k psychologii Havlíčkovy tvorby.

¹ Ještě jsou jiné známky toho, že autografy I. a II. byly první redakcí »Křtu sv. Vladimíra«: v »H. K.« a »Ch. K.« v IV. zp. 16. k. je užito: Na Špinberku, na Munkači; R. A., Č. A., V. K., G. K. — Na Špilberku, na Kufsteine.

* Poznámka: Když již článek byl vytisknut, dostal jsem od prof. I. Muky zprávu, že v Museu Jindřichova Hradce uschován jest úryvek autografu »Křest sv. Vladimíra« Karla Havlíčka Borovského. Dostal jsem fotografii tohoto autografu, který nazývám podle místa jeho uschování »Jindřichohradeckým autografem«, nebo zkráceně »J. H. A.«. Srovnáv »J. H. A.« s »H. A.«, »Ch. K.« a »Ch. A.«, došel jsem k závěru: 1. prvotně »J. H. A.« obsahoval nejméně 116 veršů (nyní, jelikož dolejší část lístku jest odtržena, zůstalo 60 veršů); 2. »J. H. A.« vznikl dříve než »Ch. A.« a proto jej považujeme za III. a »Ch. A.« za IV. Podrobnější zprávy o »J. H. A.« uveřejním v brzké době v tisku. O. H.

² Viz mou práci v čele uvedené.

„H. K.“

(I.)

Píseň o Vladimíru. *)

Vladimír cár na svůj svátek
když seděl na trůnu,
poslal drába s vyřízením
k bohovi Perunu.
„Hřmi Perune na můj svátek
místo kanonády,
škoda prachu, dost ho padne
v bitvách u armády.
Hřmi Perune na můj svátek
místo kanonády,
pak si přijdi se mnou vypít
šálek čokolády.“
Pan dráb přišel k Perunovi,
zaklepal na vrata,
děvečky se hnedle poptal,
domali pantáta?
Doma, doma, pane drábe,
ve veliké chátě
sedí s jehlou na pekelku,
zašívá si kátě.
„Zkazuje vás pantafínku
cár náš pozdravovat,
máte prý mu k jeho svátku
drobet zabubnovat.“
Jak to slyšel tatík Perun,
hnedle čelo zavraštil,

*) N. Č. M. Pozůstalost K. Havlíčka.
Sign. 6. H. 39.

s kamen skočil na lavici,
kaťmi o zem praštil.

„Radši husy ve vsi pásat,
po bahnách se ploužit,
než u toho Vladimíra
za boha zde sloužit.

Málo platu, málo športlí,
málo deputátu,
nemohu si špendírovat
oleje k salátu.

Práce těžká, služba malá,
vodu musím pít,
nemohu se věru na ni
ani oženiti.

Tuhle při poslední bouřce
při té blýskavici
bez toho sem si popálil
celou nohavici.

Beztoho mne větším dílem
živí jen kondice,
študentům hodiny dávat
musím ve fysice.

Kdyby od selek nekapalo
trochu akcidence,
ani v neděli bych nemohl
přičuchnout k pálence.

Za nic pro nic robotovat
 nevěděl bych věru,
 na tu jeho čokoladu,
 že mu na ni — — !
 Cár, necár, svátek nesvátek,
 mně je všechno rovno;
 ne a ne, a nebudu hřmít,
 co mám z toho? — —“
 Jak uslyšel Vladimír cár
 tohle hrobianstvo,
 vyplyvl si, zasakroval
 po něm všechno panstvo.
 Poslal čtyry policajty
 k bohovi Perunu:
 Přiveďte ho grobiana
 ku carskému trůnu.“
 „Vladimíre, velký cáre,
 mocné tvoje slovo;
 kdyžs nám sebral pána boha,
 dej nám zas nového.
 Nechť je pán bůh, jako pánbůh,
 jen když je nějaký,
 bysme mohli nám udržet
 v respektu sedláky.
 O Perune přenešťastný,
 co jsi spáchal bůže,
 uteč, uteč, jak tě chytnou,
 nic ti nepomůže!

O vy bozi, ach ubozí,
 dnes vám oběť pálí,
 a zítřka vás lid jak smetí
 v kalužinách válí.
 Ale cár a samovláda
 a takové sloty
 potvrzují věčně věkův
 jak juchtové boty.
 Tak měl Perun, když jej vedli
 — rezonirovati,
 a to víte, tak jak koupím,
 musím prodávati.
 Já bych si to nevymyslel,
 třeba bych to věděl,
 já vím dobře, že bych zato
 na Špilberku seděl.
 Na Špilberku, na Munkači,
 mnoho pokojíčků,
 bože zachovej nám krále,
 to je zpěv slavičků.
 Važ si všeho milý brachu,
 co na trůně sedí,
 na ponížené dušinky
 cár milostivě hledí.
 Kdo je Vávra a jen chválí,
 bude dobře žíti,
 kdo nechválí a je chytrák,
 věčně vodu píti.

Ch. K.

(II.)

Křest sw. Wladimíra.*)

Wladimir cár, na swůj swátek,
Když seděl na trůnu;

Poslal drába s wyřízenou
K Bohowi Perúnu.

Hřmi Perúne na můj swátek
Místo kanonady,

Pak si přijdi se mnou wypít
Šálek čokolády

Hřmi Perúne na můj swátek
Místo kanonady

Škoda prachu, dost ho padne
W bytwách u armády.

Pan dráb přišel k Perunowic
Zatloukl na wrata,

Děwečky se hnedle zeptal:
Domali pan táta.

Doma, doma, pane drábe,
We welikej chátě

Sedí s jehlou na pekélku,
Zašiwá si katě.

Zkazuje, wás, pan tatínku
Cár náš pozdrawowat,

Máte mu přij, k tomu swátku
Drobet zabubnowat.

Jak to slyšel tatík Perún
Hnedle čelo zwraštil,

*) N. Č. M. Seznam pozůstalosti Karla Havlíčka
zakoupené od p. Chleboráda, má pod č. s. 217 za-
psáno: Dva listy opisu Křtu sv. Wladimíra,
Sign. 6. F. 30.

Skočil z kamen na lawici,
Kaťmi o zem praštil.
Radej husy we wsi pásat,
Po bahnách se ploužit;
Než u toho Wladimíra
Zde za Boha sloužit.
Málo platů, služba těžká
Nikdy konec práce
Ještě bych mu měl wyvádět
We swátek regrace.
Tuhle, při poslední bouřce,
Při tý blýskawici,
Beztoho jsem si propálil
Celou nohawici.
Málo platu, málo športlí,
Málo deputátu,
Nemohu si špendírowat
Oleje k salátu.
Pečinku jenom we swátek,
Wodu musím píti
Nemohu se na tu službu
Āni oženiti.
Beztoho mně větším dílem,
Žiwí jen kondice.
Hodiny študentům musím
Dawat we Fysice.

Kdyby od selek nekáplo

Trochu akcidence, .

Ani w neděli bych nemoh'

Přičuchnout k pálence.

Pro nic, za nic robotować, —

Newěděl bych wěru.

Na tu jeho čokoládu,

Že mu na ní séru.

Cár, necár, swátek, neswátek,

Že mi všechno rowno;

Né, a né, a nébudu hřmít

Co z toho mám h...o.

Jak uslyšel Wladímír, cár

Tohle grobiánstwo

Pliwnul před se, zasakrowal,

Po nim všechno panstwo.

Poslal čtyry policajti

Bohowi Perúnu:

Přiwed'te ho grobiana

Ku cářskému trůnu! —

„Hoj Perúne, kam si myslil,

Přenešťastny, brachu! —

Hanět cářa swého pána

A to beze strachu.

Hoj Perúne! kam si myslil,

Přenešťastné bůže!

Utec, utec, jak tě chytnou

Nic ti nepomůže!! —

Dnes wám bozi, wy nebozí

Kadídlo lid pálí;

 A zýtra wás, jako smětí

 W kalužinách wálí.

Tak měl Perún, když ho wlekli,

Rezonírowati.

 Tak mi prálí, a jak koupím

 Musím prodáwati.

Ale cáři, samowláda

A takowé sloty;

 Potrwaji věčně wěkůw

 Jak juchtowé boty.

Sám bych si to newymyslil,

Třeba bych to wědel,

 Dobře já wím, že bych za to

 Na Špinberku seděl.

Na Špinberku, na Munkači,

Mnoho pokojíku; —

 Bože zachovej nám krále:

 To je zpěw slawíku.

Waž si všeho, milý synku,

Co na trůnu sedí

 Na ponižené dušinky

 Milostně cár hledí.

Kdo ctí cára a je Wáwra

Může něčim byti;

 Kdo nechwálí, bude věčně

 Jenom wodu píti.

Jindřichohradecký Havlíčkův autograf »Křtu sv. Vladimíra«.^{*)}

Napsal Hr. Omel'čenko.

V jindřichohradeckém museu se chová úryvek Havlíčkova »Křtu sv. Vladimíra«.¹⁾ Poznámku o něm učinil prof. J. Muka v »N. L.« z 15. V. 1928. Dostal jsem i fotografie tohoto úryvku. Těchto materiálů užívám k své studii. (Nový autograf označuji dále zkratkou J. H. A.²⁾)

J. H. A. obsahuje z I. zp.: 1—7 slohu + 1 verš 8. sl.; 15—16 sl., 25—26 sl.; z II. zp.: 31—32 sl.; ze VII. zp.: první sl. + 2 verše, kterých nenacházíme v jiných autografech a opisech »Křtu«, celkem 60 jednoversňových řádků, ale napsán je tento úryvek »Křtu« *dvouversňovými* řádky.

J. H. A. byl napsán zřejmě na půlarchu starého obyčejného již zažloutlého papíru. Dolejší část listu jest odtržena, takže nyní je formát J. H. A. o 3½ cm menší než čtvrtka.

J. H. A. má záhlaví *Křest sv. Vladimíra*. Záhlaví je podtrženo a pod čarou je v závorkách: *Legenda z historie ruské*. Na pravé straně na okraji, jehož rozměr jest 6¼ cm, stojí: I. *zpěv*, o 2 cm níže: *Perun a Vladimír* (podtrženo); mezi slovy »I. zp.« a »Perun a Vladimír« je přeškrtnuta věta: *Kterak se Vladimír roz.*³⁾ zřejmě prvotní variant nadpisu prvního zpěvu. Po levé

^{*)} Zvláštní otisk z Časopisu pro mod. filologii, roč. XVI. č. 3-4.

¹⁾ O tom mě zpravil prof. J. Muka, za to mu zde děkuji.

²⁾ V tomto článku jsem užil těchto zkratek:

H. K. = kopie H. »Křtu«; Ch. K. = Chleborádova kopie; Ch. A. = Chleborádův autograf; R. A. = Riegrův autograf; R. A.² = Riegrův autograf druhé redakce; Č. A. = Čermákův autograf; P. A. = Palackého autograf; P. A.² = Palackého autograf 2. red.; V. K. = Vocolova kopie; G. K. = Gablerova kopie; X. A. = X. autograf; O. Ž. = Obrazy života. — O těchto autografech a kopiích jsem psal v svých pracích: *Istorijskij tekst i perše (»Liškove«) vydanijsa poemy Karla Havlíčka Borovského »Křest sv. Vladimíra«* (ve Sborníku Ukrajinského pedagogického ústavu); *První redakce »Křtu sv. Vladimíra« K. Havlíčka Borovského (»Fil. L.« č. 2-3, r. 1930.*

³⁾ J. Muka se podle mého mínění mylí domnívaje se, že je to nedopsané slovo *roz(ešel)*; je to pravděpodobně nedopsané slovo *rozkmotřil*, neboť v Ch. A. v plánu stojí: 1. Vladimír a Perun. *Rozkmotření*. (Viz práci prof. V. Čermáka, str. 28.)

straně na okraji měřícím $1\frac{1}{4}$ cm je číslování jednoveršových řádků, počínajíc od druhého řádku autografu: 4, 8, 12, 16, 20, 24, 28. Na druhé stránce zprava se na okraji měřícím $6\frac{1}{2}$ cm pokračuje v tomto číslování: 60, 64, 68, 72, 76, 80.⁴⁾

Na levé straně 2. stránky na širokých okrajích (měřících též $6\frac{1}{2}$ sm), počínajíc řádkou: »*Jak uslyšel Vladimír cár tohle grobiánstvo*«, jest číslování 25, 26, 27, 28. Jestliže na úzkých okrajích jest číslování jednoveršových řádků, je to úryvek číslování sloh, ale není vidět, kde se počíná a proč toto číslování ukazuje na větší počet sloh (28), než jich je podle číslování jednoveršových řádků (20). Číslování sloh 25, 26 odpovídá číslování sloh v autografech a kopiích »Křtu« nám zachovaných. Na konci prvního zpěvu jest $1\frac{3}{4}$ cm dlouhá čára a pod ní tečka. Dále na širokých okrajích: II. zpěv a níže: *Ukaz cářský* (podtrženo). Z II., t. j. z dnešního VII. zpěvu, je zde první sl. + 2 jednoveršové řádky, jež docela chybějí ve známých nám kopiích a autografech »Křtu«. Dolejší stránka papíru jest utržena, na první stránce po řádku: »*Raděj pásat...*»⁵⁾ na druhé stránce po řádku:⁶⁾ »...*Perun po zavedení křestanství přijdi do Rus*«. Číslování 60—80, jež jest na druhé stránce autografu, dovoluje rozřešiti otázku obsahu J. H. A.: nyní J. H. A. obsahuje na první stránce 30 jednoveršových řádků z I. zp., na druhé 24 z I. zp. + 6 z II., dohromady 60 jednoveršových řádků. Po 30. řádku »*Raděj pásat...* (na první stránce) máme na str. 2 pokračování z řádku 59, na první stránce je tedy utrženo 28 jednoveršových řádků. To odůvodňuje tvrzení, že J. H. A. byl napsán na půlarchu papíru.⁷⁾ Je pravděpodobné — tím spíše, že II. zp. *teprve začínal* —, že i na 2. stránce byla odtržená část celá vyplněna textem, neboli že i zde je utrženo 28 jednoveršových řádků, t. j. že dohromady jest utrženo 56 jednoveršových řádků. Prvotní J. H. A. obsahoval podle toho při nejmenším 116 jednoveršových řádků neboli byl větší než H. K. a Ch. K., které mají po 108 verších, a menší než Ch. A., mající 362 veršů.

Přecházíme k analýze J. H. A. Ze dvou mých předešlých článků je viděti,⁸⁾ že byly tři doby tvoření »Křtu«. Prvními pokusy jsou *přeházené úryvky rozličných zpěvů*; památky této doby máme v H. K., Ch. K. a Ch. A. Druhá doba dala *devět* plných

⁴⁾ K. Havlíček měl ve zvyku, na lichých stránkách zleva nechávat okraje úzké, zprava široké; na sudých stránkách naopak, zleva široké, zprava úzké. Číslování kladl na úzkých okrajích; z toho důvodu z levých, úzkých okrajů lichých stránek přecházelo na úzké okraje pravých sudých stran. Tak, na příklad je číslován R. A.

⁵⁾ Dále nelze přecísti.

⁶⁾ Počátek řádku nelze rozebrati.

⁷⁾ J. Muka, Nový zlomek Havlíčkova rukopisu »Křtu sv. Vladimíra« N. L. 15. V. 1928, str. 4.

⁸⁾ Viz práce v čele uvedené.

zpěvů: R. A. a R. A.². Poslední etapou je *deset* zpěvů: Č. A., P. A., (V. K.), P. A.², X. A.

J. H. A., jak viděti z jeho obsahu, patří do *první* doby tvoření »Křtu«, a proto jeho příbuzenstvo nutno hledati v H. K., Ch. K. a Ch. A.

Především vyšetříme, není-li J. H. A. zkráceným Ch. A. Srovnáme-li obsah J. H. A. s Ch. A., uvidíme, že v Ch. A. *chybějí* některé slohy a verše, jež jsou v J. H. A.; jsou to: v I. zp. 15—16, 25—26 sl.; ve II. zp. 31—32 sl.; v VII. zp. první sl. + 2 verše (které vůbec nejsou v žádné známé nám kopii neb autografu »Křtu«). Proto máme právo souditi, že J. H. A. není zkrácený Ch. A., nýbrž *docela zvláštní* autograf Křtu sv. Vladimíra.

J. H. A. se svým obsahem (116 veršů) nejvíce přibližuje k H. K. a k Ch. K. (jež mají à 108 veršů).

Znáznorníme ve formě schematu pořad a složení jejich zpěvů a sloh:

J. H. A.	H. K.	CH. K.
I. 1-8, 15-16, 25-26	I. 1-8, 10-16, 25-26	I. 1-16, 25-26
II. 31-32	VI. 16-17	II. 31-32
VII. 1-2	II. 31 (1-2) 32, (3-4)	
	IV. 10, 13-18	IV. 10, 13-18

Srovnáme H. K. s J. H. A., nebyl-li J. H. A. originálem pro H. K. H. K. má ze VI. zp. 16—17 sl., které *chybějí* v J. H. A. Kromě toho H. K. a J. H. A. mají *různý* text některých sloh:

H. K.	J. H. A.
II. zp. 31 (1-2). O Perune přenešťastný, 32 (3-4). co jsi spáchal, <i>bůže</i> , uteč, uteč, jak tě chytnou nic ti nepomůže!	II. 31. Oj Perune! přenešťastný, kam jsi myslil, brachu! Hanět cara svého pána, a to beze strachu!
	II. 32. Oj Perune! kam jsi myslil přenešťastné <i>bůže</i> . Utec, utec, jak tě chytanou, nic ti nepomůže.

Aneb v H. K. a J. H. A. různý slovosled:

H. K.	J. H. A.
I, 6 (Ch. A., R. A., Č. A., V. K., G. K., O. Ž.) prej mu.	(Ch. K.) mu prej
I, 7 s kamen skočil	(Ch. A., R. A., Č. A., V. K., G. K., O. Ž., Ch. K.) skočil s (z) kamen
I, 15. Za nic pro nic robotovat	(R. A., Č. A., V. K., G. K., O. Ž., Ch. K.) Pro nic za nic robotovat
I, 16. (O. Ž) Co mám z toho	(R. A., Č. A., V. K., G. K., Ch. K.) Co z toho mám.

Kríst sv. Vladimíra.

(legendy historie moré)

I. Zpív.

~~Vladimír~~ Vladimír

~~Prun~~ Prun

~~Prun~~ Prun a Vladimír

Vladimír šel na svůj svatek, když sešel na trůn
poslal draba s vyřizemím k bohoru Perinu:

"Hrom Perine! na mý svatek, místo kanonády,
šel a prachu, padne hr. 2¹ v bitvách u armady."

Hrom Perine! na mý svatek, místo kanonády,
pak si přišel u domu vyprávět, jak česlády!

San drab přišel k Perinovic, zallorcel na vrata
dívky se ~~doma~~ zepřel: "Domali pan láda?"

"Domali panu drabě ve velině chate"

sedí s jichou na perelku zashva si katě. 20
zaznam Vas paratativnu! eir nár pognavovat

Male mu prej k tomu svatek Brok
Baz to Fynglesk! latice Prine kněde celo gndtll

malé srušen na lavici, kad m. e gem prasteli
Báda ~~prun~~ Prun

Šel nic že na robotovat, nevěděl bych jemu.

Na tu jeho exoládnu že mne na ní sedu.

Cár ne cár, světek neválek, že mi všechno rovná,

do a ne, a nebudu hrát! Co z toho mám? Hovně 22 62

25. — Jax vylýžel vladimír cár lokle grobiánství,

Plomul spědpe, zasavoval, a sním všech no panstvo, 62

26. Poslal edygy polioepky x bohovi Perimnu:

„Přivedle ho grotiána x ohrvácením dřívem?“

27. Oj Perimne! přenešášťný, kam jsi myslil brachu

maněl cára svého pána, a to ~~tože stádně~~!

28. Oj Perimne! kam jsi myslil přenešášťné kůže

utec, utec, jax tě chytne, nic ti nepomůže.

II. Pris
uax cárský

Ve své ministeri sedě v tajném kabinetě

Teďkrát byl Birk porčí gýgyn první na tapetě.

ve vedení včtánobu přijde do kosa.

V H. K. a v J. H. A. se vyskytují ve shodných verších různá slova:

H. K.	J. H. A.
I, 4 zaklepal	(Ch. A., R. A., Č. A., V. K., G. K., O. Ž., Ch. K.) zatloukl (zatlouk)
I, 4 poptal	(Ch. A., R. A., Č. A., V. K., G. K., O. Ž., Ch. K.) zeptal
I, 6. k jeho	(Ch. A., R. A., Č. A., V. K., G. K., O. Ž., Ch. K.) k tomu
I, 7. (Ch. K.) slyšel	(Ch. A., R. A., Č. A., V. K., G. K., O. Ž.) přeslechl'
I, 16. mně je	(R. A., Č. A., V. K., G. K., O. Ž.) že mi
I, 25 vyplývl se	(R. A., Č. A., V. K., G. K., O. Ž.) plivnul na zem
II, 31. spáchal bůže	(R. A., Č. A., V. K., G. K., Ch. K.) myslil brachu

Z uvedených rozdílů můžeme udělati závěr, že J. H. A. nebyl originálem, z kterého opsána H. K.

Přecházíme k srovnání Ch. K. s J. H. A.

Ch. K. obsahuje ze IV. zp. 10, 13—18 sl., která *chybí* v J. H. A. To ukazuje na to, že Ch. K. není opsána z J. H. A. Ale J. H. A. a Ch. K. jsou si podle textu velmi blízký. Shledáváme toliko tyto rozdíly:

Ch. K.	J. H. A.
I. 8. (H. K.) Raděj husy ve vsi (Radši) pásat	(Ch. A., R. A., Č. A., V. K., G. K., O. Ž.) Raděj pásat husy ve vsi ⁹⁾
I, 7. (H. K.) slyšel	(Ch. A., R. A., Č. A., V. K., G. K., O. Ž.) přeslechl'
I, 25. Plivnul před se	(R. A., Č. A., V. K., G. K., O. Ž.) plivnul na zem
I, 25. Po nim	(R. A., Č. A., V. K., G. K., O. Ž.) a s ním.

Chybějící v J. H. A. 10, 13—18 sl. ze IV. zp. a ty čtyři drobnější změny ukazují na to, že J. H. A. nebyl originálem pro Ch. K.

Srovnávající J. H. A. s H. K., Ch. K. a Ch. A., pozorujeme v J. H. A. některé známky, jež opravňují k domněnce, že Havlíček jej napsal *před* Ch. A. a že Ch. A. povstal *hned* po J. H. A. Hle, které společné známky slučují J. H. A. a Ch. A.: Jen tyto autografy jsou napsány *dvouveršovými* řádky. 2. V J. H. A. se II. zp. (dnešní VII.) nazývá »Ukaz císařský«, podobný název je toliko v Ch. A., v plánu na Vladimíra: 7. Císařský ukaz ohlášení konkursu. Textem se J. H. A. nejvíce *oddaluje* od H. K., je *blízký* k Ch. K. a docela se *přibližuje* příslušné části Ch. A. Domněnku, že Ch. A. vznikl *hned* po J. H. A. zesilují i některé opravy

⁹⁾ V J. H. A. je jenom: »Raděj pásat«... dále chybí věta, avšak utržené slovo »pásat« po »Raděj«, dává podnět k závěru, že se tento verš v J. H. A. podobá verši uvedených v závorkách autografů a kopií »Křtu«.

vy jednotlivých slov v J. H. A.: »přeslech« místo prvotní formy »vyslech« (I, 7), »na zem« na místo »před se« (I, 25), což je změna forem užitých ještě v Ch. K. (v dřívějším autografu, z kterého opsána Ch. K.) formami, které ovládly později (*nejdříve* v Ch. A.) ve všech pozdějších kopiích a autografech »Křtu«. Proto jsme toho mínění, že J. H. A. nebyl originálem ani pro H. K., ani pro Ch. K., a není zkráceným Ch. A., nýbrž že je to *úplně zvláštní* autograf »Křtu«; považujeme jej za třetí autograf »Křtu« a Ch. A. za čtvrtý, nikoli za první, jak se o tom zmiňuje prof. V. Čermák v své práci,¹⁰⁾ a ne za třetí, jak jsme uvedli v své první práci my.¹¹⁾

Takovým způsobem autografy a kopie »Křtu«, které doposud máme, dovolují souditi, že Havlíček napsal nejméně deset autografů »Křtu«. Do první doby patří *čtyři* autografy: o I. a II. dávají nám představu H. K. a Ch. K., J. H. A. (III), Ch. A. (IV); do druhé doby patří *dva* autografy: R. A. (V) a R. A.² (VI)¹²⁾; do třetí doby *čtyři*: Č. A. (VII), P. A. (VIII),¹³⁾ P. A.² (IX)¹⁴⁾ a X. A. (X).¹⁵⁾

Havlíček počal, jak známo,¹⁶⁾ psáti »Křest sv. Vladimíra« v Moskvě, tedy r. 1843, a psal jej vlastně do konce svého života, dvanáct až třináct let.

První pokusy, první čtyři redakce, obsahovaly nejméně 108 veršů (H. K. a Ch. K.), nejvíce 362 (Ch. A.); redakce, jež byla mezi minimem a maximem prvé doby měla rozsah aspoň 116 veršů (J. H. A.). Druhá doba dala *devět* zpěvů, neboli 910 veršů (R. A.). Třetí doba přinesla konečný text, *deset* zpěvů (Č. A., V. K.), neboli 974 veršů. Kromě zvětšování rozsahu »Křtu« zdokonalují se jednotlivé slohy neb jednotlivé verše vyhledáváním co nejvhodnějšího slovosledu neb vhodnějších slov a jejich gramatických forem.

Dvanáctiletá až třináctiletá nepřetržitá práce Havlíčkova o »Křtu sv. Vladimíra« měla pro něj takový význam jako pro Götha padesátiletá práce o Faustovi aneb pro Tolstého pětileté sedmeré přepisování a upravování nesmrtelného díla »Vojna a mír«. Jak Göthovi a Tolstému jmenovaná díla, jež stála tolik času, přinesla nesmrtelnost, tak i »Křest sv. Vladimíra«, výsledek dlouholeté práce, přinesl a ještě přinese slávu i nesmrtelnost Havlíčkovi.

¹⁰⁾ Vr. Čermák, Havlíčkův Křest sv. Vladimíra a jeho rukopisy, 1925.

¹¹⁾ Dějiny textu a první (Liškovo) vydání »Křest sv. Vladimíra« K. Havlíčka Borovského.

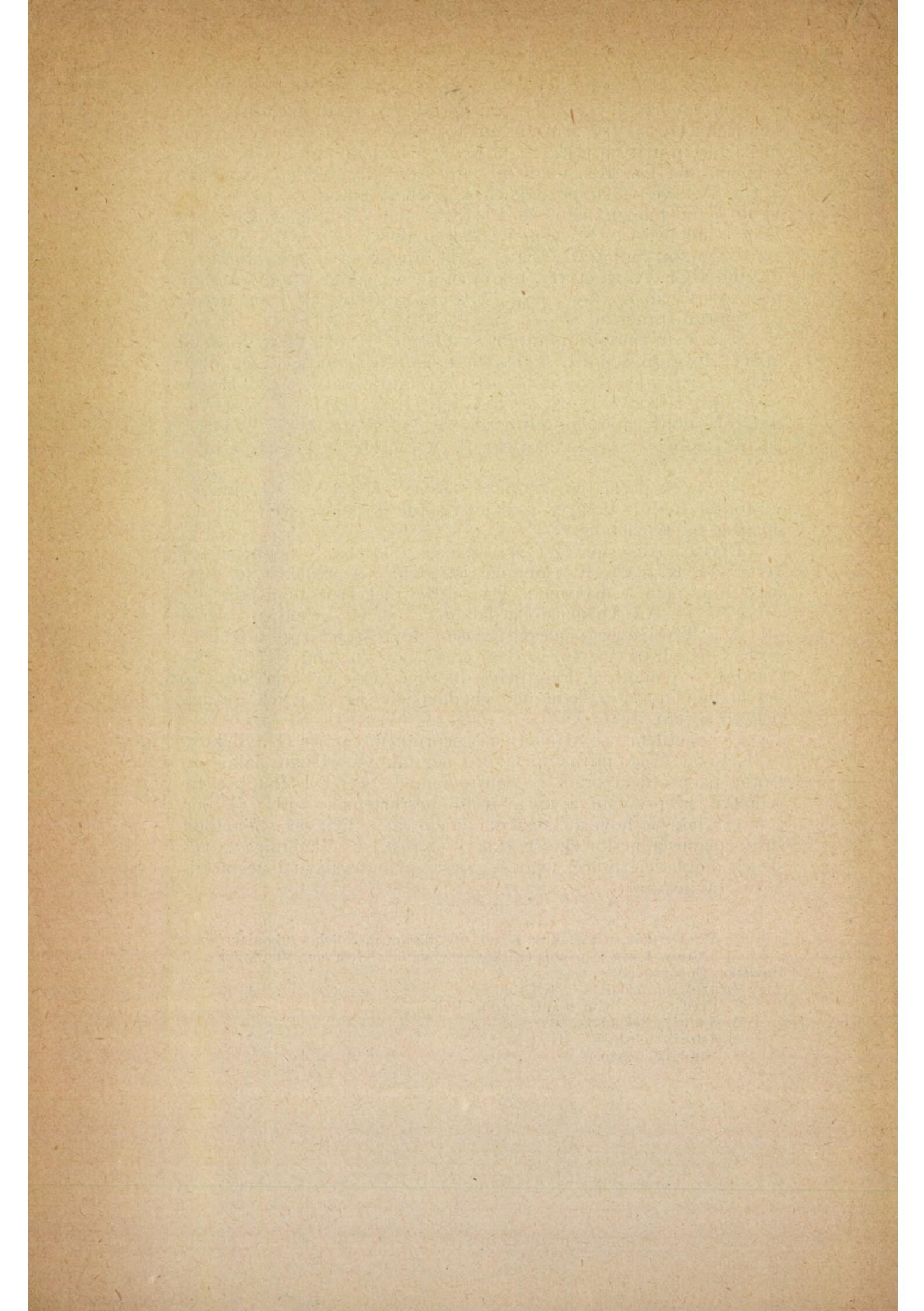
¹²⁾ Istorija tekstu — str. 12.

¹³⁾ Představu o něm máme podle V. K.

¹⁴⁾ Istorija tekstu — str. 14.

¹⁵⁾ Istorija tekstu — str. 23.

¹⁶⁾ Istorija tekstu.

OBSAH:

	Str.
První redakce „Křtu sv. Vladimíra“	1
Jindřichohradecký Havlíčkův autograf „Křtu sv. Vladimíra“	13

Od téhož autora:

- 1) В. С. Караджич, его литературные труды и переписка (за працю одержана нагорода — золота медаль — „Отчет С.-Петербургского университета за 1913 г.“, стор. 442).
- 2) Ввід до Слав'янознавства — літографований курс лекцій 131 стор.
- 3) Одна з жертв визвольної боротьби на Кубані (з приводу смерті М. С. Рябовола) Л.—Н.—В. 1926., V.
- 4) Карель Гавлічек-Боровський. Л.—Н.—В. 1926., XII.
- 5) Котрі пам'ятники українські, а котрі білоруські (записка істор.-філологічного відд. Акад. Наук, 1926., IX.).
- 6) „Гісторыя беларускай кнігі“ — Slavie, 1927., I.
- 7) Листування Т. Г. Шевченка з Я. Кухаренком. Л.—Н.—В. 1927., X.
- 8) Я. Г. Кухаренко. В-во „Ока“. Коломия. 1928.
- 9) Біографія Я. Кухаренка й аналіза видань його творів. (Я. Г. Кухаренко. Твори. Перше повне ілюстроване видання. В-во Громади Українців з Кубані. Прага. 1928.).
- 10) Біографія Карла Гавлічка-Боровського, Карель Гавлічек та Іван Франко. (Карель Гавлічек-Боровський. „Вибір поезій“. Переклад Івана Франка. В-во „Чесько-Українська Книга“. 1929.)
- 11) Історія тексту й перше („Лішкове“) видання поеми Карла Гавлічка-Боровського „Křest sv. Vladimira“, 1929.

Друкується:

- 12) Т. І. Масарик. Як працювати (переклад).